

Heikki Lindfors
6.11.2023

Talousvaliokunta

Viite: O35/2023

Ajankohtaista huoltovarmuudesta: Balticconnector -kaasuputken vaurioituminen ja valiokunnan tarve saada tietoa ajankohtaisesta energiasektoriin ja muuhun kriittiseen infrastruktuuriin liittyvästä turvallisuustilanteesta

Energiateollisuus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Taustaa

Kaasumarkkina avautui kilpailulle 1.1.2020. Tuolloin avattiin myös Balticconnector -kaasuputki Viroon. Putkiyhteys on tarjonnut vaihtoehtoisen hankintareitin maakaasulle Imatran putkiyhteyden rinnalle, ja se on ollut keskeinen hankintareitti maakaasulle markkinan avaamisesta lähtien. Balticconnectorin kautta tuotu kaasu on jo ennen vuotta 2022 ollut alkuperältään LNG:tä, jota on tuotu pääasiassa Liettuan Klaipedan terminaalin kautta, usein välivarastoituna Latvian Inčukalnsissa sijaitsevaan suureen maakaasuvarastoon. Ennen vuotta 2022 tehty LNG-peräisen maakaasun hankinta Balticconnectorin kautta on ollut tärkeää kokemusta kaasun tukkumarkkinatoimijoille, jotka onnistuneesti vaihtoivat venäläisen putkikaasun LNG:n hankintaan, kun maakaasun tuonti Venäjältä lakkasi toukokuussa 2022.

Suomen kaasuverkostossa liikkuva kaasu hankitaan tällä hetkellä Inkoon ja Haminan terminaalien kautta. Inkoo pystyy palvelemaan koko Suomen kaasun tarvetta. Haminan kapasiteetti vastaa alle neljännestä vuonna 2023 käytettävästä kaasusta.

Muutoksia kaasumarkkinan toimintaan

Oleellinen osa LNG-peräisen kaasun hankintaa on ollut kaasun tarjonnan ja kysynnän tasaaminen Latvian Inčukalnsin kaasuväriä hyödyntäen. Balticconnectorin vaurion myötä pääsyä kyseiseen väriin ei enää ole, ja tarvittava välivarastointi on tehtävä Inkoon ja Haminan terminaaleissa.

Haminan terminaali tarjoaa kooltaan rajoitettua LNG:n varastointipalvelua, ennen kuin LNG höyrystetään kaasuverkkoon. Inkoon terminaali ei ole tarjonnut varastointipalvelua, vaan kaasu on höyrystetty Inkoosta tasaisella teholla verkkoon kahden viikon aikana, ja tällöin merkittävä osa kaasusta on mennyt

Balticconnectorin kautta Inčukalnsiin. Varaston puute ensi talvena tekee kaasun tarjonnasta joustamatonta, joka rajoittaa kaasun käyttöä erityisesti kylmimpinä jaksoina.

Markkinoilla tarvitaan nyt kaasun myyjien yhteistoimintaa. LNG-lasteja tuodaan Inkoon terminaaliin kahden viikon välein. Myyjien pitää jakaa lastejaan myös muiden myyjien asiakkaille, jotta kaikille asiakkaille riittää kaasua katkoitta.

Ensi talvena pullonkaula ovat LNG-tankkerit, eivät terminaalit

Julkisesti on todettu, että terminaalien vastaanottokapasiteetti riittää ensi talvena. Vähemmälle huomiolle on jäänyt Suomen talviolosuhteisiin soveltuvien LNG-tankkerien saatavuus. Inkoon slotin (purkuvuoron) koko on 800 GWh, ja tämän kokoisia jääoloihin soveltuvia tankkereita on maailmassa vain noin kymmenen kappaletta.

Talven kylmyys ohjaa kaasun kysyntää. On mahdotonta ennustaa lämpötilan muutoksia koko talveksi etukäteen. Slotit ja tankkerit pitää kuitenkin varata ennen vuoden vaihdetta. Siksi talvella on vähän joustovaraa tarjonnan ja kysynnän tasapainottamisessa, kun suuria kaasuvaroja ei ole käytettävissä.

Inkoon slotit ovat varattu ensi talveksi (2x kuukaudessa). Gasgrid valmistelee teknisesti, että Inkoon terminaaliin voisi tuoda ”välilasteja” pienemmillä tankkereilla slottien välissä. Tämä voi helpottaa väliaikaista kaasun niukkuutta. Esimerkiksi Gasumilla on kaksi pienempää LNG-tankkeria.

Kaukolämpöyhtiöiden kustannukset nousevat. Energian säästö ja polttoaineiden vaihto auttavat.

Fingridin tiedotteen (11.10.) mukaan Balticconnectorin tilanne ei vaikuta sähkön saantiin ensi talvena.

Kaukolämmön tuotannossa kaasua käytetään eniten keskitalvella Etelä-Suomen kaasuverkkoon kytketyissä kaupungeissa (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Lahti, Hämeenlinna, Kouvola, Lappeenranta, Imatra, Mäntsälä, Hamina, Kotka). Näissä kaupungeissa kaukolämpöyhtiöiden kustannukset nousevat, kun ne joutuvat varautumaan talveen kalliimmilla polttoaineilla.

Yleinen energiansäästö helpottaisi talven energiakustannuksia merkittävästi. Viimevuotinen Astetta Alemmas -kampanja edisti energiatehokkuutta vapaaehtoisuuteen perustuen. Energiatehokkuus parani merkittävästi ilman tuotannon rajoituksia tai muuta kohtuutonta haittaa. Pienikin säästö kylmimpinä viikkoina laskisi kaikkien energiakustannuksia merkittävästi.

Teollisuus voi joutua rajoittamaan toimintaa lyhytaikaisesti, toivottavaa että onnistuu yhteisymmärryksessä

Huoltovarmuuskeskus on 27.10. nostanut kaasun toimitusvarmuuden riskiarviota hälytystasolle, joka on kolmiportaisen asteikon keskimäinen taso. Tasolla siirtoverkkoyhtiö Gasgrid Finland seuraa tarkasti kaasujärjestelmän tasapainoa, ja toimijoiden pysymistä taseessaan. Toiminta on yhä markkinaehtoista. Lisäksi HVK ja muut viranomaiset seuraavat entistä tiiviimmin kaasuinfrastruktuurin turvallisuutta.

Huoltovarmuuslainsäädäntö varmistaa kotitalouksien ja elintarviketeollisuuden kaasun saannin kaikissa tilanteissa. Näiden käyttäjien kulutus on niin pientä, että kaasu voitaisiin hankkia pelkästään Haminasta, tai jopa rekkakuljetuksilla Norjasta.

Polttoaineita joudutaan vaihtamaan kaukolämmön tuotannon lisäksi myös teollisuudessa, jos siihen on mahdollisuus. Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Neste vaihtoi raaka-aineenaan käyttämänsä maakaasun propaaniin. Nesteen maakaasun kulutus on aiemmin ollut noin 7 TWh, joka vastaa kolmannesta sotaa edeltävästä maakaasun kulutuksesta.

Säätilan muutoksista ja tarjonnan joustamattomuudesta johtuen on mahdollista, että kaasu voi olla hyvin vähissä muutaman päivän ajan ennen seuraavan tankkerin saapumista. Tällöin jouduttaisiin rajoittamaan tiettyjen suurkäyttäjien kaasun saantia, jotta muiden asiakkaiden kaasun saanti voidaan varmistaa. Käytännössä kyseessä olisi ensi sijassa metsäteollisuuden laitokset ja vastaava suurteollisuus. On huomattava, että näiden laitosten tuotantoa rajoitetaan muutaman vuoden välein esimerkiksi työmarkkinasyistä, joten väliaikaista toiminnan rajoittamisen kustannuksia voidaan pitää kansantaloudellisesti siedettävänä. Toki kustannukset ovat suurempia, jos toiminnan rajoitus tapahtuu ilman huolellista valmistautumista.

Kansainvälinen tilanne

Baltian maissa tilanne on merkittävästi Suomea parempi. Kaasua on varastoitu kesän ajan runsaasti Inčukalnsin kaasuväylään, moninkertaisesti Baltian alueen vuosikulutuksen verran. Kaasua on varastoitu myös Suomessa toimivien kaasun myyjien toimesta, jotka nyt voivat jälleenmyydä omistamansa kaasun. Myyntitulot eivät tule olemaan yhtä suuria kuin Suomeen talvella hankittava kaasu, johtuen talven korkeista ostohinnoista ja Baltian ylitarjonnasta.

EU:n väliaikainen kaasun varastointiasetus ei auta kaasun huoltovarmuuden varmistamisessa tänä talvena. Yleisesti Suomen etu on, että maamme huoltovarmuutta hoidetaan jatkossa kansallisin toimin.

Lopuksi

Ensi talvena joudutaan toimimaan yhteistoiminnassa kaasun myyjien ja käyttäjien kesken. Tämä on yhteinen etu, mutta ei normaalia markkinoiden toimintaa. Maamme huoltovarmuuslainsäädäntö huolehtii, että Balticconnectorin tilanne ei aseta kotitalouksia tai elintarviketeollisuutta haavoittuvaan asemaan.

Kustannukset kaasuasiantekijöille tulevat nousemaan, kun joudutaan vaihtamaan polttoaineita, ja käyttämään jäävähvistettyjä kaasutankkereita. Keskeisiä asiakkaita ovat kaukolämpöyhtiöt ja raskas teollisuus. Kansantalouden tasolla kokonaiskustannukset ovat siedettäviä, mutta yksittäiset teollisuusyritykset joutuvat kantamaan raskasta taloudellista taakkaa yllättävän tilanteen vuoksi jo valmiiksi epävarmassa taloudellisessa ajassa.

Tällä hetkellä näyttää, että kaasu tulee riittämään ensi talvena. Määräävä tekijä on kuitenkin tulevan talven lämpötilat.

Lausunto on julkinen

Lisätietoja: Heikki Lindfors, heikki.lindfors@energia.fi, 0400216797